

PROGRAMI STRUČNIH ISPITA U KNJIŽNIČARSKOJ STRUCI

Cilj stručnog ispita je utvrđivanje profesionalne osposobljenosti pristupnika za rad na stručnim knjižničarskim poslovima u svim vrstama knjižnica.

Svrha stručnog ispita je da osoba koja se priprema i pristupi polaganju stručnog ispita:

- shvati smisao zakonskog uređivanja knjižničarske struke
- zna koje odgovornosti preuzima kao knjižničarski djelatnik
- nauči potrebu praćenja regulativnih, tehnoloških i kulturno-obrazovnih promjena u knjižnici i njezinoj okolini, kao i promjena u znanstveno-stručnoj podlozi profesije te time stekne temelj za odgovorno obnašanje knjižničarskih poslova koji predstavljaju zajednički interes sredine u kojoj djeluju.

Sadržaj i način polaganja stručnog ispita propisuju se Pravilnikom o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci (NN 107/2021).

Ispit se polaže prema ispitnom programu u obuhvatu i sadržaju koji ovisi o vrsti poslova koje obveznik polaganja obavlja, te njegovoj stručnoj spremi. Stručni ispit obavezan je sastavni dio stjecanja temeljnih knjižničarskih zvanja:

- Knjižničarskog tehničara
- Knjižničarskog suradnika
- Knjižničara.

Pripreme za polaganje stručnog ispita

Pripreme za polaganje stručnog ispita održavaju se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici i to najmanje mjesec dana prije datuma polaganja ispita.

Pripreme za zvanje knjižničarskog tehničara odvijaju se u obliku seminara koje vode članovi Povjerenstva koji su ujedno i ispitivači u posebnom dijelu ispita. Seminari obuhvaćaju sadržaje koji pristupnici trebaju pripremiti za ispit na temelju propisane literature i iskustva stečenog u praktičnom radu.

Pripreme za zvanje knjižničarskog suradnika i knjižničara odvijaju se također u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Koncipirane su na sljedeći način:

1. Članovi Povjerenstva koji sudjeluju u provedbi stručnog dijela ispita predstavljaju pristupnicima oblik i sadržaj stručnoga ispita te odgovaraju na pitanja koja postavljaju pristupnici.
2. Istaknuti predstavnici svih tipova knjižnica (knjižnica HAZU, Knjižnice grada Zagreba, Središnja medicinska knjižnica, knjižnica Filozofskoga fakulteta, Hrvatska knjižnica za slijepe, Centar za znanstvene informacije Instituta Ruđer Bošković, Knjižnica OŠ Ivan Cankar) upoznaju pristupnike s temeljnim obilježjima djelovanja tih i ostalih knjižnica istog tipa. Predstavnici Nacionalne i sveučilišne knjižnice, uz opis djelovanja, provode pristupnike kroz najznačajnije zbirke knjižnice.

Ispit

Ispiti se održavaju u lipnju i prosincu. Sastoje se od općeg i posebnog dijela. Opći i posebni dio stručnog ispita, ovisno o zvanju koje pristupnik želi steći, polažu se pisano i/ili usmeno.

Ispit pristupnici ocjenjuju anonimnom on-line anketom.

PROGRAM STRUČNOG ISPITA ZA ZVANJE KNJIŽNIČARSKOG TEHNIČARA

Stručni ispit za zvanje knjižničarskog tehničara sastoji se od općeg i posebnog dijela. Opći dio odnosi se na temeljni zakonodavni okvir kojim se regulira djelovanje i poslovanje knjižnica u Republici Hrvatskoj. Posebni dio obuhvaća osnove knjižničnoga poslovanja te osnove stručne obrade knjižnične građe i informacijske djelatnosti knjižnice.

OPĆI DIO

1. Osnove državnog i pravnog poretka Republike Hrvatske te zakonodavstvo Republike Hrvatske u području kulture, znanosti i obrazovanja

Literatura:

1. Ustav Republike Hrvatske. // Narodne novine 85/10. - pročišćeni tekst. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
2. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // NN 17/2019, 98/19. - s pripadajućim pravilnicima. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html
3. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12 i 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21 i 114/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_07_69_1284.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_09_151_2180.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_87_2130.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_88_2464.html itd.
4. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. // Narodne novine 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19, 64/20 i 151/22 – odredbe o knjižnicama.
5. Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (Narodne novine, broj 119/22) Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1834.html
6. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne nove 111/2021. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima>

POSEBNI DIO

1. Osnove knjižničnog poslovanja

Definicije knjižnice i knjižničarstva; vrste knjižnica i njihove zadaće, s posebnim osvrtom na matične knjižnice i njihove nadležnosti, Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu i njezine zakonom utvrđene zadaće, Hrvatsku knjižnicu za slijepe i njezine zadaće te na povezivanje knjižnica u mreže i sustave, posebno na hrvatski knjižnični sustav; knjižnični fond (vrste građe, izgradnja fonda, izrgradnja zbirki); prijam građe (inventarizacija, priprema građe za stručnu obradu); signiranje, tehnička obrada i smještaj građe; pristup građi (knjižnični katalog, skupni katalog, e-izvori, WebPAC, bibliografija, digitalni repozitorij); korisničke službe i usluge (korištenje građe u knjižnici, posudba građe, međuknjižnična posudba, umnažanje građe, digitalizacija građe, knjižnična statistika), pokretne knjižnice; čuvanje i zaštita građe (uvez, zaštita građe koja ima svojstvo kulturnog dobra, revizija i otpis, digitalizacija); edukacija korisnika; knjižnični djelatnici (knjižničarska zvanja, školovanje i stalno stručno usavršavanje knjižničnih djelatnika u Hrvatskoj); knjižničarske udruge: Hrvatsko knjižničarsko društvo i IFLA.

Literatura:

1. Etički kodeks Hrvatskoga knjižničarskog društva. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr>
2. Standard za digitalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1836.html
3. Standard za narodne knjižnice Republike Hrvatske. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html
4. Standard za specijalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html
5. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 61/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html
6. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. // Narodne novine 81/2022. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html
7. Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: "Benja", 1994. Dostupno na: <http://www.ffzg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/katm.htm>
8. Velagić, Z. E-nakladništvo i e-knjiga. // Elektroničko nakladništvo? / Zoran Velagić, i dr. Zagreb: Ljevak, 2017. Str. 13-29.

2. Informacijski izvori u knjižnici i osnove njihove obrade

Informacijska djelatnost općenito; Temeljni pojmovi: informacija, podatak, dokument, publikacija, informacijska služba. Uloga i organizacija informacijske službe; Korisnici knjižnica – online korisnici, članovi; Edukacija korisnika o korištenju knjižničnih usluga, informacijska pismenost; ; Neposredne i posredne informacijske djelatnosti; Odgovaranje na korisničke upite: usluga Pitajte knjižničara, bibliografsko-referalne usluge; međuknjižnična usluga. Informacijski izvori: knjižnični katalog, bibliografija, WebPAC, skupni katalog, e-izvori, digitalni repozitorij; Edukacijske, izložbene i kulturne aktivnosti.

Formalna obrada općenito. Analiza kataložnog zapisa na konkretnom primjeru - odabir i oblik odrednice te kataložni opis. Vrste odrednica. Skupine podataka koje čine kataložni opis. Skraćeni kataložni zapis. Specifičnosti pomagala za uvrštavanje i višerazinskog opisa. Glavna i pomoćne kataložne jedinice. Uloge pomoćnih kataložnih jedinica. Formati za strojno čitljivo katalogiziranje. Skupni katalog. Zadaće abecednog kataloga. ISBD: Međunarodni standardni bibliografski opis - objedinjeno izdanje. Kooperativna katalogizacija. Katalogizacija u publikaciji: CIP. Identifikatori: ISBN, ISSN, DOI.

Sadržajna obrada općenito. Klasifikacija općenito. Univerzalna decimalna klasifikacija: struktura, korištenje. Glavne i pomoćne tablice UDK. UDK i signiranje građe. Predmetno označivanje i vrste predmetnih odrednica. Stvarni katalozi: vrste i značajke.

Literatura:

1. Blažević, D. Katalogizacija: priručnik za stručni ispit. Zagreb: "Dominović", 2011.
2. Bosančić, B. Online referentne usluge: pregled razvoja u teoriji i praksi. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53,1(2010), 64 – 86.
3. ISBD: Međunarodni standardni bibliografski opis / [s engleskog prevela i predgovor napisala Ana Barbarić; stručna redakcija prijevoda Mirna Willer]. Objedinjeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014.
4. Leščić, J. Klasifikacija i predmetno označivanje: priručnik za stručne ispite. Zagreb: "Nediljko Dominović", 2007.
5. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Normativna baza UDK. Dostupno na: <http://udk.nsk.hr/index.php>
6. Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. 2. dopunjeno i prerađeno izd. Lokve: "Benja", 2006.
7. Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: "Benja", 1994., IV i V poglavlje. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/katm.htm>

PROGRAM STRUČNOG ISPITA ZA ZVANJE KNJIŽNIČARSKOG SURADNIKA

Stručni ispit za zvanje knjižničarskog suradnika sastoji se od općeg i posebnog dijela. Opći dio odnosi se na temeljni zakonodavni okvir kojim se regulira djelovanje i poslovanje knjižnica u Republici Hrvatskoj. Posebni dio obuhvaća sadržaje iz osnova teorije i prakse knjižničarstva, uključujući važeće smjernice i standarde djelovanja knjižnica u Republici Hrvatskoj.

OPĆI DIO

Osnove državnog i pravnog poretka Republike Hrvatske te zakonodavstvo Republike Hrvatske u području kulture, znanosti i obrazovanja.

Literatura:

1. Ustav Republike Hrvatske. // Narodne novine 85/10. – pročišćeni tekst. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
2. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/2019, 98/19. - s pripadajućim pravilnicima. Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html
3. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. // Narodne novine broj 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19, 64/20 i 151/22 - odredbe o knjižnicama
4. Zakon o pravu na pristup informacijama. // Narodne novine 25/2013, 85/15 i 69/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html
5. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka. // Narodne novine 42/2018. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html
6. Zakon o tajnosti podataka. // Narodne novine 79/07, 86/12. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2483.html
7. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine 111/2021. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima>
8. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12 i 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21 i 114/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_07_69_1284.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_09_151_2180.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_87_2130.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_88_2464.html
9. Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (Narodne novine, broj 119/22) Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1834.html

POSEBNI DIO ISPITA ZA ZVANJE KNJIŽNIČARSKOG SURADNIKA POLAŽE SE IZ PREDMETA:

Osnove teorije i prakse knjižničarstva

Knjižnice i društvo - definicije, vrste, zadaće, s posebnim osvrtom na matične knjižnice i njihove nadležnosti, Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu te Hrvatsku knjižnicu za slijepe i njihove zakonom utvrđene zadaće. Hrvatski knjižnični sustav - mreža knjižnica. Knjižnični fond (vrste građe, izgradnja fonda, izgradnja zbirki, primjena standarda); Upravljanje analognim i digitalnim zbirkama i fondovima; Otvoreni pristup; Formalna i sadržajna organizacija knjižnične građe: Formalna obrada

općenito. Sadržajna obrada općenito: Informacijska djelatnost općenito; Definicije informacije, informacijske djelatnosti, dokumenta i dokumentacije; Korisnici knjižnica; Usluge narodnih, školskih, sveučilišnih i visokoškolskih te specijalnih knjižnica - sličnosti i razlike; Edukacija korisnika; Informacijski izvori; Bibliografsko-referalne usluge, usluga Pitajte knjižničara; Referentna zbirka. Mrežne informacijske usluge; bibliometrijske usluge; Hrvatski arhiv weba; Digitalizacija, digitalni repozitorij. Identifikatori i trajni identifikatori: ISBN, ISSN, URN:NBN, DOI. Obrazovanje i stalno stručno usavršavanje knjižničara: stručna knjižničarska zvanja; Knjižničarske udruge: Hrvatsko knjižničarsko društvo i IFLA.

Literatura

Pravilnici, smjernice, standardi

1. Dan sigurnijeg Interneta. Dostupno na <http://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/32/4/344>
2. Etički kodeks Hrvatskoga knjižničarskog društva. // HKD novosti 21(2002), 14. Dostupno i na: http://www.hkdrustvo.hr/hr/eticki_kodeks/
3. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18. godine. IFLA, 2018; prijevod na hrvatski 2020. Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf
4. IFLA-ine smjernice za školske knjižnice. 2. prerađeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016. Dostupno na: <http://www.husk.hr/hdoc/Smjernice.pdf>
5. Pravilnik o matičnoj djelatnosti i sustavu matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 81/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_07_81_1506.html
6. Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra kulturnih dobara Republike Hrvatske// Narodne novine br.19/2023, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_02_19_328.html
7. Pravilnik o obveznom primjerku. // Narodne novine 66/20. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_06_66_1318.html
8. Pravilnik i priručnik za predmetne odrednice. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2019. Dostupno na: <http://ps.nsk.hr/>
9. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci. // Narodne novine 107/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_107_1886.html
10. Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe.// Narodne novine 27/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_27_452.html
11. Smjernice za digitalizaciju kulturne baštine. // Ekultura, 2020. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijevu/kulturne-djelatnosti-186/digitalizacija-kulturne-bastine-9828/smjernice-za-digitalizaciju-kulturne-bastine/15034>
12. Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
13. Smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
14. Smjernice za pokretne knjižnice / prerađeno izdanje priredila radna skupina IFLA-ine Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Ianom Stringerom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
15. Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice: s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
16. Standard za digitalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1836.html
17. Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html
18. Standard za specijalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html
19. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 61/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html
20. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. // Narodne novine 81/2022. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html

Pristupnici obvezno moraju proučiti jedinice navedene pod brojevima od 2. do 6., kao i tri smjernice i jedan standard koji se ponajviše odnose na djelovanje knjižnice u kojoj rade i/ili su radili.

Priručnici, poglavlja i članci

1. Balog, A. Prema oblikovanju organizacijske strukture knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 63,1/2(2020), 83 – 108.
2. Bosančić, B. Online referentne usluge: pregled razvoja u teoriji i praksi. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53,1(2010), 64 – 86.
3. Čabrić, N. Bibliobusne službe u Republici Hrvatskoj - jučer, danas, sutra: stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi. // Mreža narodnih knjižnica - suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova. Promjene u narodnom knjižničarstvu - stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova / 11. i 12. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj - s međunarodnim sudjelovanjem; [urednice Dunja Marija Gabriel, Frida Bišćan]. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2022. Str. 588-601.
4. Dragaš, B., Ercegovac, S., & Turković Kordić, M. (2022). U procjepu kriterija: nabava nevjerodostojne stručne građe u narodnim knjižnicama. Vjesnik Bibliotekara Hrvatske, 65(3), 263–286.
<https://doi.org/10.30754/vbh.65.3.1015>
5. Duić M. Korištenje vizualnih i zvučnih djela u knjižnici i učionici: autorska prava i izvori slobodno dostupnog sadržaja. // 12. okrugli stol za školske knjižnice Autorsko pravo i digitalno okruženje: zbornik radova/ uredile Mirjana Čubaković i Nataša Mesić Muharemi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2022. Str. 95-113.
6. Golubović V. Obvezni primjerak Republike Hrvatske: zakonodavni okvir. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 63,1-2(2020), 161 – 184.
7. Horvat, A.; Živković, D. Između javnosti i privatnosti: knjižnice u vremenu e-knjige. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. Str. 11 –89.
8. Katulić, A.; Barbarić, A. Važnost pismenosti iz privatnosti u prevladavanju digitalnog jaza s naglaskom na ulogu knjižnica // Bosniaca: Journal of the National and University Library of Bosnia and Herzegovina, 26(2021), 26, 9 – 27.
9. Katulić, A. Obveze knjižnica prema Općoj uredbi o zaštiti podataka: izazovi, pristupi i moguća rješenja. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 2(2018), 343 – 365. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/690/607>
10. Leščić, J. Klasifikacija i predmetno označivanje: priručnik za stručne ispite. Zagreb: "Nediljko Dominović", 2007.
11. Macan, B. Osiguravanje otvorenog pristupa znanstvenim publikacijama – tko, što i kako? // Otvorenost u znanosti i visokom obrazovanju. Zagreb: Školska knjiga, 2018. Str. 59 – 79.
12. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Normativna baza UDK. Dostupno na: <http://udk.nsk.hr/index.php>
13. Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. 2. dopunjeno i prerađeno izd. Lokve: "Benja", 2006.
14. Stričević, I.; Čunović, K. Knjižnične usluge za djecu rane dobi i roditelje u Hrvatskoj // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56 (2013), 47 – 66.
15. Velagić, Z. E-nakladništvo i e-knjiga. // Elektroničko nakladništvo? / Zoran Velagić, i dr. Zagreb: Ljevak, 2017. Str. 13 – 29.

Sva navedena literatura je obvezna.

PROGRAM STRUČNOG ISPITA ZA ZVANJE KNJIŽNIČARA

Stručni ispit za zvanje knjižničara sastoji se od općeg i posebnog dijela. Opći dio odnosi se na temeljni zakonodavni okvir kojim se regulira djelovanje i poslovanje knjižnica u Republici Hrvatskoj. Posebni dio obuhvaća važeće standarde i smjernice za obavljanje knjižnične djelatnosti po vrstama knjižnica kao i sadržaje koji se odnose na društvenu ulogu knjižnica, temeljne zadaće pojedinih vrsta knjižnica te izgradnju, organizaciju i korištenje knjižničnih zbirki. Stručni ispit obuhvaća i poznavanje temeljnih profesionalnih kompetencija i profesionalne etike knjižničara.

Ispit se provodi u pisanom i usmenom obliku.

OPĆI DIO

Osnove državnog i pravnog poretka Republike Hrvatske te zakonodavstvo Republike Hrvatske u području kulture, znanosti i obrazovanja.

Literatura:

1. Ustav Republike Hrvatske. // Narodne novine 85/10. – pročišćeni tekst. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
2. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/2019, 98/19. - s pripadajućim pravilnicima. Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html.
3. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. // Narodne novine 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14, 7/17, 68/18, 98/19, 64/20 i 151/22 – odredbe o knjižnicama.
4. Zakon o pravu na pristup informacijama. // Narodne novine 25/2013, 85/15 i 69/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html
5. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka. // Narodne novine 42/2018. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html
6. Zakon o tajnosti podataka. // Narodne novine 79/07 i 86/12. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2483.html
7. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12 i 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21 i 114/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_07_69_1284.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_09_151_2180.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_87_2130.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_88_2464.html
8. Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (Narodne novine, broj 119/22) Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_10_119_1834.html
9. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine 111/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_111_1941.html

RAZLIKOVNI DIO općeg dijela ispita za kandidate prema čl. 25. Pravilnika o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci:

1. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/2019, 98/19. Dostupno na https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html

2. Zakon o pravu na pristup informacijama. // Narodne novine 25/2013, 85/15 i 69/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html
3. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20, 117/21 i 114/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_07_69_1284.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_09_151_2180.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_87_2130.html; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_88_2464.html
4. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine 111/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_111_1941.html

POSEBNI DIO

Teorija i praksa knjižničarstva

I. PISANI DIO ISPITA. U pisanom dijelu ispita obrađuje se jedna tema koju pristupnik odabere između nekoliko tema koje predlaže Ispitno Povjerenstvo. Rad je prezentacija pročitane literature, vlastitog iskustva rada u knjižnici, kritičkog promišljanja pristupnika i primjera iz prakse.

II. USMENI DIO ISPITA. Pitanja su sačinjena temeljem zadane literature i problematiziraju ključna pitanja tekuće knjižničarske prakse. Literaturu sačinjavaju obvezni i izborni dio te popis smjernica i standarda.

Za usmeni ispit potrebno je pripremiti sve jedinice s popisa obvezne literature (13 jedinica) i pet jedinica s popisa izborne literature te proučiti tri smjernice i dva standarda s popisa smjernica i standarda.

Obvezna literatura

1. Balog A. Planiranje poslovanja kao funkcija rukovođenja knjižnicom s osvrtom na planiranje upravljanja krizom. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 64,1 (2021), 52 – 80.
2. Barbarić, A. Od zadataka kataloga do postupaka korisnika. // Vizija i stvarnost: zbornik u povodu 40 godina djelovanja Aleksandre Horvat u knjižničarstvu. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2016. Str. 83 – 100.
3. Čunović, K., Petrić, D. Nacionalna kampanja "Čitaj mi" - rezultati i utjecaj na zajednicu. // Mreža narodnih knjižnica - suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova. Promjene u narodnom knjižničarstvu - stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova / 11. i 12. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj - s međunarodnim sudjelovanjem; [urednice Dunja Marija Gabriel, Frida Bišćan]. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2022. Str. 282-294.
4. Etički kodeks Hrvatskoga knjižničarskog društva. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr>
5. Hebrang Grgić, I. Časopisi i znanstvena komunikacija. Zagreb: „Ljevak“, 2016. Str. 65 – 120.
6. Katulić, A. Obveze knjižnica prema Općoj uredbi o zaštiti podataka: izazovi, pristupi i moguća rješenja. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 2(2018), 343 – 365. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekarahrvatske/index.php/vbh/article/view/690/607>
7. Kenda, J.; Krpan, K. Imamo li putokaze?: smjernice za izgradnju knjižničnih zbirki narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // Mreža narodnih knjižnica - suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova. Promjene u narodnom knjižničarstvu - stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova / 11. i 12. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj - s međunarodnim sudjelovanjem; [urednice Dunja Marija Gabriel, Frida Bišćan]. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2022. Str. 458 – 476.
8. Machala, D. Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada; Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015. Str. 27 – 100.
9. Rubinić, D. Pružanje pomoći studentima u procesu traženja informacija kao usluga visokoškolskih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 65, 1(2022), 91 – 128.

10. Velagić, Z. E-nakladništvo i e-knjiga. // Elektroničko nakladništvo? / Zoran Velagić, i dr. Zagreb: Ljevak, 2017. Str. 13 – 29
11. Pravilnik o matičnoj djelatnosti i sustavu matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 81/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_07_81_1506.html
12. Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe.// Narodne novine 27/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_27_452.html
13. Pravilnik o obveznom primjerku. // Narodne novine 66/20. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_06_66_1318.html

Izborna literatura

Za usmeni ispit pristupnik/ica treba pripremiti pet jedinica.

1. Cej, V.; Kenda, J.; Pipp, M. Projekt e-knjiga u Knjižnicama grada Zagreba. // Mreža narodnih knjižnica - suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova. Promjene u narodnom knjižničarstvu - stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova / 11. i 12. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj - s međunarodnim sudjelovanjem; [urednice Dunja Marija Gabriel, Frida Bišćan]. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2022. Str. 539 – 554.
2. Celjak, D.; Dorotić Malić, I.; Matijević, M.; Poljak, I.; Posavec, K.; Turk, I. Istraživački podaci - što s njima?: priručnik o upravljanju istraživačkim podacima. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:102:810090>
3. Čabrić, N. Bibliobusne službe u Republici Hrvatskoj - jučer, danas, sutra: stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi.//Mreža narodnih knjižnica - suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova. Promjene u narodnom knjižničarstvu - stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova / 11. i 12. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj - s međunarodnim sudjelovanjem; [urednice Dunja Marija Gabriel, Frida Bišćan]. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2022. Str. 588-601.
4. Dan sigurnijeg Interneta. Dostupno na <http://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/32/4/344>
5. Duić M. Korištenje vizualnih i zvučnih djela u knjižnici i učionici: autorska prava i izvori slobodno dostupnog sadržaja.// 12. okrugli stol za školske knjižnice Autorsko pravo i digitalno okruženje: zbornik radova/ uredile Mirjana Čubaković i Nataša Mesić Muharemi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2022. Str. 95-113.
6. Dragaš, B., Ercegovac, S., & Turković Kordić, M. (2022). U procjepu kriterija: nabava nevjerodostojne stručne građe u narodnim knjižnicama. Vjesnik Bibliotekara Hrvatske, 65(3), 263–286.
<https://doi.org/10.30754/vbh.65.3.1015>
7. Feldvari K. Očemnost (o-čemu-govori-dokument): prvi korak predmetnog označivanja i njegova upotreba u svakodnevnom životu // Libellarium 13, 2 (2022), 53-74. Dostupno na: <https://doi.org/10.15291/libellarium.3911>
8. Golubović, V. Obvezni primjerak Republike Hrvatske: zakonodavni okvir. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 63, 1/2(2020), 161 –184.
9. Macan, B. Osiguravanje otvorenog pristupa znanstvenim publikacijama – tko, što i kako?. // Otvorenost u znanosti i visokom obrazovanju. Zagreb: Školska knjiga, 2018. Str. 59 – 79.
10. Pavičić, J.; Vrana, R. Online sadržaji i usluge namijenjeni djeci na internetskim stranicama dječjih knjižnica u Hrvatskoj. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 62, 1(2019), 103 – 127.
11. Pavin Banović, Banek Z. Korištenje portala e-lektire među mladima srednjoškolske dobi. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 65,3 (2018), 101-128.
12. Pehar, F. Od statističke bibliografije do bibliometrije: povijest razvoja kvantitativnog pristupa istraživanju pisane riječi. // Libellarium 3,1(2011), 1-28.
13. Peradanić-Kotur B, Cahun-Kisić I. Trendovi u dostupnosti službenih publikacija i uloga knjižnica u vidu e-demokracija. Knjižnice: kamo i kako dalje. Zbornik radova / uredile Dina Mašina Delija i Kristina Kalanj, Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2019. str. 225-241. Pleško, J. Kako indeksirati, a ne diskriminirati: interdisciplinarnost i inkluzivnost s aspekta sadržajne obrade i organizacije građe u narodnoj knjižnici. // Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji 22(2018), 183 – 197.
14. Sabolović-Krajina, D. Narodne knjižnice u tranziciji: sociološki aspekti. Samobor: Meridijani, 2020. Str. 17 – 108.
15. Socijalno inkluzivne knjižnične usluge: zbornik radova. / uredila Dijana Sabolović Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica "Fran Galović", 2018. (napomena: pristupnici/e izabiru korisničku skupinu po izboru)

16. Stričević, I.; Perić, I. Značenje informacijske pismenosti u digitalnom dobu: kontekstualizacija u nastavnom satu stručnog suradnika knjižničara. 31. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske. Šibenik 8.-11. travnja 2019. Zagreb : Azoo str. 9-22.
17. Špiranec, S. Subjektivna paradigma predmetnog označivanja. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 57,1/3 (2014),1–14.
18. Špoljarić-Kizivat M, Hassenay D. Osnovne teorijsko-metodološke pretpostavke očuvanja legata u knjižnicama.// Libellarium 13,5 (2022), 29-52.
19. Velagić Z. Digitalne tehnologije i autorstvo. 12. okrugli stol za školske knjižnice Autorsko pravo i digitalno okruženje: zbornik radova/ uredile Mirjana Čubaković i Nataša Mesić Muharemi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2022. Str. 13-32.

Standardi, smjernice i pravilnici

Za usmeni ispit pristupnik/ica treba pripremiti tri smjernice i dva standarda koji se ponajviše odnose na rad u knjižnici u kojoj je pristupnik/ica zaposlen/a ili je bio/la zaposlen/a.

1. Dan sigurnijeg Interneta. Dostupno na <http://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/32/4/344>
2. Darovi za zbirke: smjernice za knjižnice. Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus. Međunarodna posudba i dostava dokumenata: načela i smjernice za postupanje. Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
3. IFLA/FAIFE izjava Knjižnice i intelektualna sloboda. IFLA, 1999. Dostupno na: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1432/1/ifla-statement-on-libraries-and-intellectual-freedom-hr.pdf>
4. IFLA-in alat za neutralnost interneta za knjižnice i knjižničarske udruge.//Neutralnost interneta, zero-rating i slobodan pristup informacijama, 19. okrugli stol Slobodan pristup informacijama i 20. okrugli stol Dva desetljeća okruglih stolova o slobodnom pristupu informacijama. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2021. Str.145-149.
5. IFLA-in i UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice, 2022. Dostupno na: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2455/1/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022-hr.pdf>
6. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18. godine. IFLA, 2018; prijevod na hrvatski 2020. Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library- servicesto-children_aged-0-18-hr.pdf
7. IFLA-ine smjernice za školske knjižnice. 2. prerađeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016. Dostupno na: <http://www.husk.hr/hdoc/Smjernice.pdf>
8. Jozić, R., Pavin Banović, A. Od knjige do oblaka: informacijsko-medijski odgoj i obrazovanje učenika. Zagreb: Alfa, 2019. Str. 15-36.
9. Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2017.
10. Počnimo: provedba Ugovora iz Marakeša za osobe s teškoćama pri čitanju standardnog tiska: praktični vodič za knjižničare. Dostupno na: https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1743/2/pocnimo_vodic_o_ugovoru_iz_marakesa_za_knjiznicare_hrv.pdf
11. Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra kulturnih dobara Republike Hrvatske// Narodne novine br.19/2023, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_02_19_328.html
12. Smjernice za digitalizaciju kulturne baštine. / Ekultura, 2020. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojenalijevo/kulturne-djelatnosti-186/digitalizacija-kulturne-bastine-9828/smjernice-za-digitalizaciju- kulturne-bastine/15034>
13. Smjernice za izradbu predmetnih preglednih jedinica i uputnica. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1999.
14. Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
15. Smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
16. Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u

Program stručnih ispita u knjižničarskoj struci
Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci (NN 107/2021)

ustanovama za trajnu skrb i

smještaj. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.

17. Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice: s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. 1. hrvatsko izd. prema trećem izd. izvornika. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
18. Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica. Prilagođeno i dopunjeno hrvatsko izdanje. Koprivnica ; Zagreb: Hrvatska knjižnica za slijepe, Knjižnica i čitaonica Fran Galović, 2022. Dostupno na: https://hkzasl.hr/images/2023/Smjernice_za_pristupanost_narodnih_knjinja.pdf
19. Standard za digitalne knjižnice. // Narodne novine, 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1836.html
20. Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html
21. Standard za specijalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html
22. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine Narodne novine 61/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html
23. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. // Narodne novine 81/2022. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html